

PAPP SZABOLCS

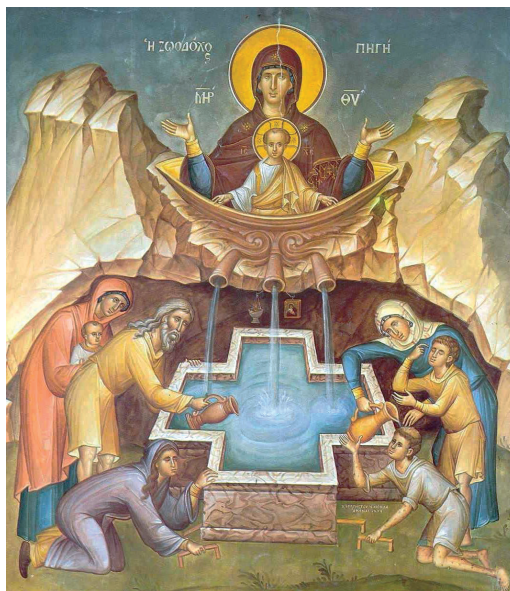
Keleti egyházunkban az Istenszülő tisztelete folytonosan jelen van szertartásainkban. Himnuszaink az Ige megtestesülésében betöltött szerepét, életszentségét, tisztaságát magasztalják, vagy közbenjárását kérik számunkra egyszülött Fiánál. Szerdán és pénteken az úgynevezett sztavrotheotokionok, nem egész pontos fordításban „fájdalmas istenszülői énekek” a Krisztus szenvedése fölött érzett anyai fájdalmát ábrázolják.

A nagyböjt öt péntekjén az akathisztosz himnusz éneklésével tiszteljük az Istenszülőt. Az első négy pénteken a kis esti zsolozsmában egy-egy stációt, vagyis a himnusz negyedrészt énekeljük, az ötödik pénteken, az este végzett szombat reggeli utrenyében a teljes himnuszt végigénekeljük (a görög és a román egyházban a pap éneklé, a hívek csak a refréneket). A böjt nehéz az ember számára, ezért ebben is kérjük Szűz Mária segítségét. Illő tehát, hogy a nagyböjt után a húsvét utáni fényes pénteken is ünnepeljük égi édesanyánkat.

Az életadó forrás ünnepe eredetileg a görög egyház sajátja, ami aztán egy Istenszülő ikontípust is megjelenít. Tulajdonképpen nem konkrét eseményre emlékezik, hanem összefoglalja az Istenszülő tiszteletét, amely egyházunkban mindig Jézus Krisztusra mutat.

Az 5. század közepén egy Leó nevű katona Konstantinápoly egy külső, erdős területén járt. Itt találkozott egy vak emberrel, aki inni kért tőle. Leó beljebb ment az erdőbe, hogy forrást keressen, de jó ideig nem talált. Ekkor női hangot hallott: „Van a közelben víz.” Miután Leó még mindig nem talált, újra hallotta a hangot: „Leó császár, menj kicsit beljebb az erdőbe. Vegyél belőle a kezébe, és itasd meg a szomjazó vakot. Majd kenj belőle a szemére. Akkor megtudod, hogy ki vagyok én.” Leó valóban megtalálta a forrást, követte a hang utasításait, a víz érintésétől pedig a vak visszanyerte látását. Leó, aki egész életében irtalmas és jószágos volt, az Istenszülő hangját hallotta.

Később Leóból „a thrák” melléknévvel valóban császár lett (457–474), ahogy megjövendölte köszöntésével az Istenanya, és a forrás mellett saját költségén gyönyörű templomot építtetett az Istenszülő tiszteletére. A templom felszentelésére fényes hét péntekjén került sor. A szent vízforrás a továbbiakban is számos csodának lett részese, egyszerű emberektől kezdve királyok és főpapok nyertek itt gyógyulást.

Istenszülő Szűz Mária, az életadó forrás

(Fényes hét péntekje)

Az Istenszülő az életadó forrás, mert testileg szülte meg Krisztust, aki az Élet és az Élet forrása. A görög nyelvben két szó van az életre. Az egyik a „víosz”, ami a fizikai, testi életünkre vonatkozik, és elkerülhetetlenül a halállal végződik. A másik a „zoí”, ami az élet teljességét jelenti. Ez Istentől származik, lélekkel teli. Mi emberek annyiszor megragadunk az élet csupán fizikai síkján, ahol azonosítjuk a boldogságot az egészséggel, sikerekkel, anyagi gondtalansággal. Jézus azonban a kenyérszaporítás csodája után azt mondja magáról, hogy ő mennyből leszállott élő kenyér. Tanításáról

azt állítja, hogy lélek és élet, a megtérést a feltámadáshoz hasonlítja. Nehezen hiszszük el, hogy ha a „zoí” szerint élünk, ami az önzetlen szeretet útja, a leghétköznapibb dolgok is tartalommal telnek meg. Ahogy a szerető gondoskodással készített ételnek finomabb az íze, ahogyan a türelemmel meghallgatott békétlen ember maga is lassan türelmesebbé válik, ahogy betegen vagy megalázottan is megmarad méltóságunk, ha Isten gyermekének érezzük magunkat. Az Istenszülő Szűz Mária, amennyire emberileg lehetséges, Isten tökéletes hajléka lett, ezért közvetíti mind a mai napig számunkra Isten kegyelmét.

A konstantinápolyi templom földrengésekben és háborúkban többször elpusztult, de újraépítették. A török uralom alatt a 17-18. században a forrás is eltömődött, de később kitisztították, és újra templomot emeltek. A görög szabadságharc után, 1825-ben a janicsárok teljesen elpusztították, majd II. Mehmet szultán engedélyével I. Konstantin pátriárka mindössze tizen-négy hónap alatt újra felépíttette 1833–34-ben. Sajnos az etnikai és vallási ellentétek újra és újra előkerülnek. 1955-ben vallási fanatikusok megszenteltelenítették a templomot, azóta a mellette lévő kápolnában végzik a szertartásokat.

A templomot, forrást és monostort magában foglaló komplexum ma Baluklí néven ismert. A „baluk” török szó, azt jelenti, „hal”. Az elnevezés oka egy tragikomikus eset. 1453. május 23-án egy szerzetes serpenyőben halat sütött a forrás mellett, amikor hírt hoztak neki Konstantinápoly elestéről. Ő azonban azt válaszolta, hogy csak akkor hiszi el, hogy a törökök bevették a várost, ha a serpenyőben sült hal a forrás vizébe ugrik. És a hal valóban életre kelt, és a forrásba ugrott. Ugyanakkor a szentkút medencéjében mindmáig tartanak hét halat, egy leírás szerint olyan a kinézetük, mintha az egyik oldaluk félig meg lenne sütvé.

A te templomod, Istenszülő, Paradicsomkertnek mutatkozott, mint mindig élő folyó, mely gyógyulást forrásos a hittel oda járulóknak. Belőled, mint életadó forrásból, megszentelést és örök életet mérítünk, mert te közbenjárásértünk a tőled született Üdvözítő Krisztusnál, hogy üdvözítse lelkünket. (Az ünnep tropárja, 1. hang)